

усієї палітри можливостей професії психолога. Нажаль, сучасний стан суспільних процесів дозволяє констатувати той факт, що природне формування комунікативної компетентності не відповідає вимогам соціальної дійсності. Цю проблему дозволяє вирішити цілеспрямоване формування комунікативної компетентності в процесі соціально-психологічного тренінгу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вольфовська Т.О. Комунікативна компетентність особистості як умова взаєморозуміння та досягнення згоди / Психолого-педагогічна наука і суспільна ідеологія: Матеріали методологічного семінару АПН України, 12 листопада 1998 р. - К.: Гнозис, 1998. - 605 с
2. Емельянов Ю.Н. Активное социально-психологическое обучение / Ю.Н. Емельянов. – Ленинград: Издательство Ленинградского университета, 1985. – 166 с.
3. Коць М.О. Комунікативна компетентність як складова професіоналізму майбутнього педагога // Практична психологія та соціальна робота. – 2007. - №1 – С. 52-55.
4. Низовець О.А. Теоретико-методологічний аналіз феномену комунікативної компетентності //Актуальні проблеми психології. - Київ-Ніжин: Видавництво НДУ, ДС «Міланік», 2007. - Том 10, вип. 1. - с 51-53.
5. Петровская Л.А. Компетентность в общении: социально- психологический тренинг. / Л.А. Петровская.- М.: Изд-во МГУ, 1989. - 216 с.
6. Прозорова Е.В. Педагогические условия развития коммуникативной компетентности // Мир психологи. - 2002. - № 2. - с. 191 - 202.
7. Чепелева Н.В. Особистісна підготовка практикуючого психолога // Основи практичної психології / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.: К.: Либідь, 1999. - с 242-249.

М'ялковської О.

Науковий керівник – доц. Радчук Г. К.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ ПОДРУЖНІХ КОНФЛІКТІВ В МОЛОДІЙ СІМ'Ї

Актуальність проблеми. Проблема подружніх конфліктів у молодій сім'ї є на сьогодні дуже актуальною, адже дослідження М.І. Алексєєвої, Т.В. Говорун, С.В. Дворняка, В.І. Зацепіна, Т.С. Кириленко, С.В. Ковальова, О.С. Кочаряна, М.М. Обозова дозволяють стверджувати про наявність кризи, в якій опинилась сьогодні українська сім'я як елемент соціальної системи суспільства. Ознаками такої кризи є: високий рівень незадоволеності подружнім життям, дисфункційний розвиток взаємин у шлюбі, конфліктність, стійка орієнтація подружжя на розлучення та малодітну сім'ю, нездатність досягти злагоди, зростання кількості розлучень тощо. Під цим кутом зору стає зрозумілим, що сім'я, особливо на початковій стадії її розвитку, потребує психологічної підтримки та допомоги.

Проблемою сімейних конфліктів займалися як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники. Однак попри значний обсяг теоретичної та прикладної розробки цієї проблеми, вона і досі викликає гострі дискусії. У літературі немає єдиної думки щодо комплексного підходу до діагностики сімейних взаємин, недостатньо розроблені шляхи попередження та подолання виникнення протиріч у сім'ї. Значної уваги потребує теоретичне та експериментальне дослідження причин виникнення подружніх конфліктів у молодій сім'ї, яка легко піддається впливу різноманітних зовнішніх і внутрішніх негативних чинників. Очевидна актуальність, недостатня розробленість та перспективність дослідження цієї проблеми зумовили вибір теми наших наукових пошуків.

Мета дослідження – дослідити особливості подружніх конфліктів у молодій сім'ї і визначити вплив сенсожиттєвих орієнтацій партнерів на їх виникнення. Згідно з поставленою метою визначено такі **завдання дослідження:**

1. Проаналізувати теоретичні підходи до проблеми виникнення подружніх конфліктів в молодій сім'ї у вітчизняній і зарубіжній психології.
2. Виявити причини виникнення сімейних конфліктів в молодій сім'ї.
3. Проаналізувати взаємозв'язок сенсожиттєвих орієнтацій подружжя та рівень конфліктності у сім'ї.
4. Розробити методичні рекомендації щодо попередження виникнення конфліктних ситуацій в молодій сім'ї.

Висвітлення проблеми. Подружній конфлікт – це зіткнення протилежних сторін партнерів, яке веде або до ризику зруйнувати стосунки, або вийти на їх новий рівень.

Причинами виникнення таких конфліктів є невідповідність молодих людей до різкої зміни способу життя; складність стосунків між поколіннями; відсутність підготовки до виконання цілого комплексу функцій, які необхідно виконувати в сім'ї.

Багато праць присвячені дослідженню саме сімейних конфліктів, але серед них дуже рідко можна натрапити саме на тему конфліктів між подружжям в молодій сім'ї. У вітчизняній психології, як правило, вважається, що молоде подружжя повинно перебувати в шлюбі менше п'яти років. Вік молодят – від 18 до 30 років[2]. Як зазначає Александрова, – молода сім'я виконує 3 основні завдання:

1. Усвідомлення своїх ролей та ролей партнера у сім'ї.
2. Створення комфорту та сімейного затишку.
3. Вміння подолати всі проблеми та негаразди, з якими стикається молоде подружжя [1].

Значну роль в структурі молодої сім'ї і успішності її функціонування відіграє подружня адаптація. Адаптація до подружнього життя проявляється в усіх її сферах і являє собою єдність двох процесів: асиміляції та акомодатії, психологічна сутність яких полягає у схожості подружжя і взаємному узгодженні почуттів, думок, поведінки [4].

Численні дослідження соціологів, психологів, педагогів говорять про те, що стабільна сім'я може бути створена при певній й готовності молодих людей до сімейного життя. А. Сизанов стверджує, що поняття «готовність до сімейного життя» включає соціально-етичну, мотиваційну, психологічну і педагогічну готовність[5].

Подружні конфлікти зазвичай пов'язані з прагненням людей задовольнити ті або інші потреби або створити умови для їх задоволення без врахування інтересів партнера. Причин для цього дуже багато. Це і різні погляди на сімейне життя, і нереалізовані очікування і потреби, грубість, нешанобливе ставлення, подружня невірність, фінансові труднощі тощо. Конфлікт, як правило, породжується не однією, а комплексом причин.

Чим глибше вчені вивчають подружні взаємини, тим твердіше переконуються в неможливості існування безконфліктних сімей. Всі подружні союзи проходять стадію розбіжностей. Наявність конструктивно вирішуваних конфліктів є важливим компонентом такої структури сім'ї, як підсистема подружньої пари[3].

Як зазначає А.С. Співаковська, для того, щоб попередити виникнення подружніх конфліктів слід дотримуватися певних законів: з'єднання; злиття і межа; взаємодоповненість; співвідношення цілей і планів; пізнання; розуміння і прийняття; емоційна зрілість і відчуття відповідальності. Подружні конфлікти можна вирішити з допомогою технік рольової індукції і рольової модифікації, суть яких полягає в зміні поведінки і установок одного з партнерів чи обох одночасно.

Одним із найважливіших результатів самовизначення особистості є знаходження сенсу

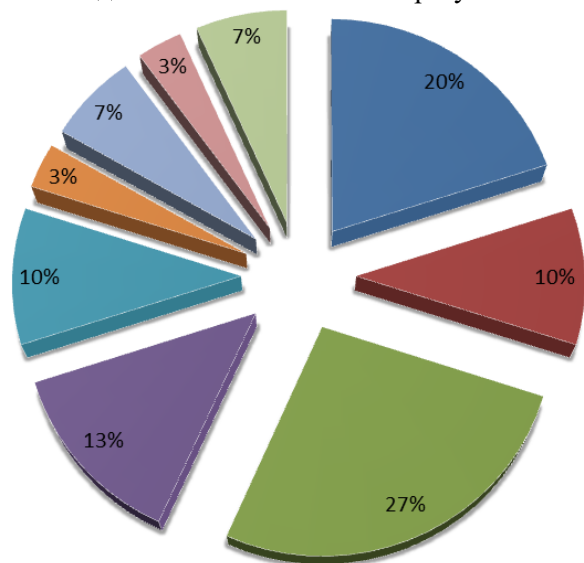

Рис. 1. Аналіз взаємозв'язку ціннісних орієнтацій з конфліктністю у молодих сім'ях (n = 30)

життя. За останні роки з'явилося багато праць, які присвячені вивченню сенсожиттєвих орієнтацій учнів, студентів, дорослих людей, але яким чином ці орієнтації впливають на процес взаємодії людей в суспільстві, а тим паче, у сім'ї, майже не досліджено. Тому у нашому дослідженні ми звернули увагу на такий психологічний чинник виникнення подружніх конфліктів як сенсожиттєві орієнтації подружжя.

Наше дослідження було проведене з 30 молодими сімейними парами, вік яких становив в межах від 20 до 30 років. На круговій діаграмі 1(рис.1) у відсотковій кількості позначенні результати дослідження. У 27% подружніх пар ціннісні орієнтації співпадають частково, що свідчить про середній рівень конфліктності. У 20% при частковому співпадінні ціннісних орієнтацій – низький рівень конфліктності. В 13% досліджуваних подружніх пар часткове співпадіння

ціннісних орієнтацій зумовлює високий рівень конфліктності. При повному співпадінні ціннісних орієнтацій (10 %) відсутній конфлікт, тоді як ще в 10% це викликає високий рівень

конфліктності, у 3% – середній і в 7% – низький. Коли ціннісні орієнтації не співпадають, (у 7% досліджуваних пар) присутній високий рівень конфліктності, а в 3% – середній. Отже, за результатами дослідження можна стверджувати, що наявність розбіжностей у виборі ціннісних орієнтацій впливає на рівень конфліктності у сім'ї. Але, окрім цього, навіть при повному співпадінні сенсових орієнтацій присутній середній рівень конфліктності. Можна припустити, що окрім ціннісної сфери, для подружжя важливими є й інші, які також мають не менший вплив на розвиток конфліктів у сім'ї.

Висновки. В даний час різко підвищується число розлучень і повторних шлюбів. Адже не варто забувати, що сім'я – це основа суспільства. Дана проблематика носить не лише міжособистісний характер, але і соціальний. Дослідження, які були проведені М.І. Алексеевою, Т.С. Кириленко, Т.В. Говорун і іншими дослідниками, свідчать про наявність кризи в сімейних стосунках, ознаками якої є не лише високий рівень незадоволеності подружнім життям, але й конфліктність, нездатність досягти злагоди та дисфункційний розвиток взаємин у шлюбі. З цього випливає, що сім'я, особливо на початковій стадії її розвитку, потребує психологічної підтримки та допомоги. Це підтверджують і результати нашого експериментального дослідження, які вказують на наявність розбіжностей у виборі ціннісних орієнтацій, що впливає на рівень конфліктності у сім'ї.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Александрова Ю. В. Психологическая помощь в преодолении семейных проблем / Ю.В. Александрова. – М.: Юнита 1, 2000. – 324 с.
2. Берг-Кросс Л. Терапия супружеских пар / Л. Берг-Кросс. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2004. – 528 с.
3. Елизаров А.Н. Основы индивидуального и семейного психологического консультирования. Учебное пособие / А.Н. Елизаров. – М. 2007. – 352 с.
4. Семчук В.П. Психологічні особливості розвитку та становлення подружніх взаємин у молодій сім'ї / В.П. Семчук // Вісник Київського міжнародного університету. Сер. Психологічні науки. – 2005. – Вип. 6. – С. 133-141.
5. Безопасное и ответственное поведение: Пособие для класс. рук., воспитателей, психологов и соц. педагогов / [Сизанов А.Н., Быков В.М., Тюхлова И.Н., Смирнова Е.С.]. – М.: Тессей, 1998. – 176с.

Любович Ю.

Науковий керівник – проф. Поліщук В. А.

ПРОБЛЕМА ПІДЛІТКОВОГО ВАНДАЛІЗМУ

Етимологія слова «**вандалізм**» пов'язана з історичним фактом нашествия давньогрецького племені вандалів на Римську імперію у 455 р., які знищили багато пам'ятників античної культури [1, с. 7]. Таким чином безглузда руйнація Риму поклала початок новому явищу в житті людства. Історія зберігає чимало яскравих прикладів вандалізму. Достатньо згадати, як мешканець стародавнього Ефесу Герострат, сп'янілий прагненням слави, спалив храм богині Артеміді, залишивши у пам'яті людей наступних поколінь свою безглузду лють на століття. Вандали відрізнялися особливою жорстокістю, вони не тільки руйнували святині та храми, але й намагалися зробити це особливо принизливими засобами.

Поява терміну «вандалізм» відноситься до часів Великої Французької революції. Вперше визначення терміну «вандали» в сучасному значенні приписують члену конвенції Генеральних штатів абату Грегуару [2, с. 29]. У 1794 р. він виступив з «Доповіддю про руйнування, які створює вандалізм, й засобах їх попередження», закликаючи найсуворішим способом присікати знищення пам'ятників мистецтва. У ХІХ ст. слово «**вандалізм**» увійшло у літературну мову як визначення руйнування й нищення витворів мистецтва й пам'ятників архітектури.

Велика Радянська енциклопедія (1989 р.) визначає вандалізм як «безглузде винищення культурних й матеріальних цінностей» [3, с. 9]. Схожі тлумачення надають й інші сучасні вітчизняні довідники та словники [4, с. 19; 5, с. 36], акцентуючи увагу на ірраціональності поведінки руйнівника, а також на завданій ним шкоді. В. Даль звертає увагу на невідповідність цієї дії моральним нормам, визначаючи його як «*вчинок жорсткий, супротивний просвітленню, освіченості*». Французький енциклопедичний словник «Лярусс» виділяє такий аспект, як «*стан духу, який змушує руйнувати красиві речі, зокрема, витвори мистецтва*» [6, с. 10]. А сучасне англійське джерело звертає увагу на правовий аспект вандалізму: «**Вандал** –